

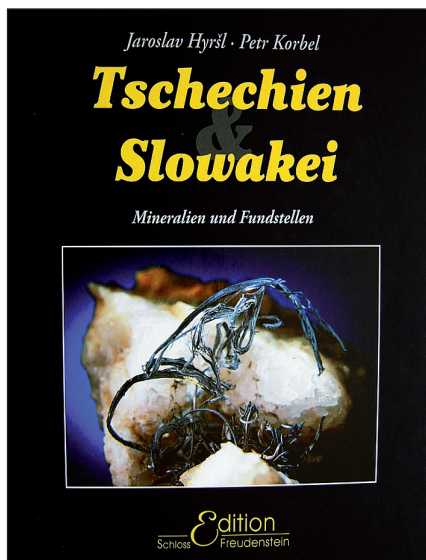
J. HYRŠL & P. KORBEL, eds.: **Tschechien & Slowakei. Mineralien und Fundstellen.** Bode Verlag GmbH, Haltern, 576 s.

Táto kniha vznikla ako 3. časť edície Schloß Freudenstein v spolupráci medzi Technickou Univerzitou Bergakademie Freiberg a vydavateľstvom Bode Verlag v Halterne v Nemecku. Prvé dve knihy, *Zarenschätze* (= Cárske poklady; 2006) a *Namíbia* (2007), dosiahli vo svete mimoriadny ohlas. Tretia časť tejto edície vyšla práve v čase 30. výročia vydavateľstva Bode Verlag. Toto vydavateľstvo vydáva aj jeden z najprestížnejších nevedeckých mineralogických časopisov na svete *Mineralien Welt*. Z toho vyplýva, aký význam a dosah môže mať posledná vydaná publikácia.

Kniha je jednoducho, zreteľne a dobre rozčlenená na jednotlivé kapitoly. Nosnou časťou je opis minerálov na jednotlivých lokalitách, ktoré sú zoradené od západu na východ, pre každú republiku samostatne. V publikácii sú zaujímavé, väčšinou podstatné a dôležité údaje o baníctve, histórii klasických a významných lokalít, geológii a o mineráloch. Kniha je veľmi pekne ilustrovaná a doplnená súčasnými aj historickými fotografiami lokalít (baní, lomov, odkrytov), ale aj dobovými fotografiami, pohľadnicami významných ložísk či historických štítkov minerálov. Nechýba ani prestížny štítko zo zbierky arcivojvodu Štefana Viktora Habsburga Lotrinského (str. 430). Je na škodu, že medzi citovanou literatúrou chýba množstvo publikovaných prác z *Mineralie Slovaca* či iných ľahko dostupných vedeckých a zberateľských časopisov. Kniha pravdepodobne mala ambíciu ukázať aj viacero unikátnych vzoriek. Najmä v slovenskej časti je však veľmi citelné, že v nej chýba väčšie množstvo výnimočných vzoriek. Pomer obrázkov zobrazujúcich históriu, baníctvo, štítky minerálov a pod. k minerálom je stanovený veľmi rozumne a citlivo a všetky fotografie a text spolu dokonale harmonizujú. Toto vyváženie môže byť vzorom pre všetky populárno-vedecké publikácie aj v iných odboroch.

Najväčším nedostatkom knihy je nevyváženosť medzi spracovanou problematikou

v Českej republike a na Slovensku. Počet strán venovaných minerálom a ložiskám a výskytom v Českej republike je 382, kým Slovensku sa kniha venuje len na 161 stranách. Nevyváženosť je snáď najlepšie vidieť pri striebre. Pri ložisku Příbram sú uvedené fotografie tohto minerálu na šiestich

stranách, ale pri najväčšom ložisku Ag v Karpatoch – Banskej Štiavnici – nie je ani jedna fotografia. V publikácii je viacero chýb a preklepov. Napríklad: str. 403 – Banská Štiavnica; na obr. 3 na str. 435 nie je ferierit, ale voltait; na str. 553 je fotografia 5 cm veľkého agregátu friedrichitu, pritom ide o jeden z členov izotypovej série aikinitu s vyšším obsahom bizmutu (bizmutinit, gladiit, pekoit) alebo ich zmes; na str. 524 na mape Slovenska je opačne opísaná lokalizácia Dúbravy a Vyšnej Boce; na str. 527 na obr. 1 je namiesto št. Dúbrava v Jelšave št. Jelšava v Dúbrave; na str. 533 je mylne uvedený obrázok 2 pod lokalitou Hnúšťa

(má byť Jelšava). Významným nedostatkom medzi uvedenými lokalitami zo Slovenska je absencia lokality Jasenie (opísaných ~ 110 minerálov) s najväčším polymetalickým ložiskom v kryštaliniku na Slovensku a najvýznamnejším W ložiskom v Karpatoch. Zároveň chýba uvedenie najvýznamnejších slovenských pegmatitových lokalít – Moravy nad Váhom a Bratislava. Publikácia mala ambíciu predstaviť všetky klasické lokality ČR a SR, pozabudlo sa však na Gemerskú Polomu s klasickou lokalitou axinitu v Karpatoch a ložiskom Cu rúd. Chryzokol alebo malachit odtiaľ sú zastúpené takmer vo všetkých významných stredo európskych múzeách a zbierkach. Vhodné bolo uviesť aj kryštalochemické vzorce, pretože v publikácii sú uvedené a často aj odфотографované veľmi vzácne a zriedkavé minerály. Viaceré z nich bez ďalšej pomocnej literatúry by mal problém zaradiť aj odborník. Cenné je, že pri každom mineráli je údaj o veľkosti či už obrázka, alebo kryštálu minerálov a o pôvode vzorky. Tento údaj by bolo snáď vhodnejšie uviesť na konci knihy, podobne, ako je to pri autoroch fotografií. Je dobré, že pri obidvoch štátoch na konci mineralogicko-ložiskovej časti je zoznam typových minerálov aj s citáciami. Popri uvedených nedostatkoch k úplnosti a dokonalosti tejto odbornej publikácie ešte chýba zmienka o meteoritoch, ktoré síce nie sú minerálmi, ale vo všetkých podobných publikáciách sa uvádzajú. Je to škoda, pretože meteority ako napríklad Oravská Magura, Stonaňov, Tábor či Morávka sú svetoznáme.

Kniha je určená najmä pre verejnosť, ale mala by byť aj súčasťou knižnic mineralógov, a najmä muzeálnych pracovníkov. Napriek tomu, že publikácia je v nemeckom jazyku a stojí takmer 70,- €, určite si nájde mnoho čitateľov medzi pracovníkmi geologických a muzeálnych inštitúcií, ako aj medzi zberateľmi a priaznivcami minerálov.

D. Ozdín

L. TURANOVÁ a M. BIZUBOVÁ:

Geovedné exkurzie na Slovensku. Inovácia didaktických kompetencií Geoscientific excursions in Slovakia. Innovation of didactic competences

Ak nechceme, aby geológia ako veda na Slovensku zanikla, vzdelávanie mladej generácie v oblasti geovied je naša prioritná úloha. Jeho súčasťou musí byť aj modernizácia a efektívizácia výučby na základných a stredných školách. Prvým výraznejším krokom bolo vydanie novej učebnice *Prirodopis 8*. Na tento krok by mali nadväzovať ďalšie, ktoré by lepšie zoznamovali našu mládež s pestrým a veľmi živým svetom neživej prírody. Jedným z nich má byť aj vydanie publikácie L. Turanovej a M. Bizubovej: *Geovedné exkurzie na Slovensku*.

Inovácia didaktických kompetencií (Bratislava, IRIS, 286 s.).

Prvá kapitola **Exkurzie a vychádzky vo výučbe geológie** je zameraná didakticky a je logicky rozčlenená. Druhá kapitola **Stručne o geologickom vývoji Západných Karpát** prináša charakteristiku geologickej stavby Západných Karpát. Autorky používajú členenie Západných Karpát na vonkajšie a vnútorné, hoci väčšinou sa prijíma práve členenie na tri pásma. To je však vec výberu autoriek. Otázkou však je, prečo sa za naj-

južnejšiu jednotku vnútorných Západných Karpát označuje gemerikum, keď na juh od neho (či geograficky alebo paleogeograficky) sa nachádzajú ďalšie jednotky ako silicikum, turnaikum či bükkikum, ktoré sú tiež súčasťou Západných Karpát. Správne by bolo, keby gemerikum bolo označené ako najjužnejšia jednotka centrálnych Západných Karpát.

Tretia kapitola prináša charakteristiku vybraných hornín a minerálov. Podkapitola venovaná horninám je charakteristická veľmi nízkou úrovňou fotografií hornín. Ako mineralóg